

Future Expectations of Higher Education Students: The Case of Kırşehir Ahi Evran University

Assist. Prof. Dr. Metin Işık
Kırşehir Ahi Evran University, Türkiye
isik.metin@ahievran.edu.tr

Assist. Prof. Dr. İsa Bahat
Kırşehir Ahi Evran University, Türkiye
isabahat@ahievran.edu.tr

Abstract

The purpose of this research is to determine the future expectations of higher education students and the variables that affect these expectations. For this purpose, the Future Expectation Scale (GBÖ) measurement tool developed by Şimşek (2012) was applied to 766 students who were selected by simple random sampling method from students of different education field and grade level studying at Kırşehir Ahi Evran University in the 2020-2021 academic year. Independent groups t test, ANOVA test and Tukey HSD test were used in the analysis of the data obtained from the scale application. According to the results of the analysis, the views of the students participating in the study differ significantly according to the variables of gender, field of education and grade level. When the opinions of the participant students are examined, there is no significant difference according to the variables of age, education level, mother and father occupation, region of residence, family income level, education level of mother and father, number of siblings.

Keywords: Expectation, Future, Higher Education, Student Expectation

**E-International Journal of
Educational Research,
Vol: 12, No: 2, 2021, pp. 17-35**

DOI: 10.19160/e-ijer.927240

Received: 24.04.2021
Revision: 14.05.2021
Accepted: 02.06.2021

Suggested Citation

Işık, M. and Bahat, İ. (2021). Future expectations of higher education students: The Case of Kırşehir Ahi Evran University, *E-International Journal of Educational Research*, Vol: 12, No 2, 2021, pp. 17-35. DOI: 10.19160/e-ijer.927240

Extended Abstract

Problem: Determining to what extent the expectations of future higher education students are met will serve the training of qualified manpower targeted by higher education and their employment.

Method: This research was carried out with a descriptive survey model in order to reveal the future expectations of higher education students and the variables that affect these expectations. The purpose of this model is to reveal an experienced or an existing situation as it is (Karasar, 2016).

Findings: When the views of the students participating in the study are examined, they show a significant difference according to the variables of gender, field of education and class level. In addition, there was no significant difference in terms of age, education level, mother and father occupation, region of residence, family income level, education level of mother and father, number of siblings.

According to the gender variable in the "personal and professional future expectation" dimension of the views of higher education students about their future expectations, the future expectation level of male students is higher than that of female students. In the literature, regarding the expectations of higher education students, it has been observed that the views of female students are more positive than that of male students (Tuncer, 2011; Korkmaz., Çiçek ve Tektaş, 2018).

The views of higher education students regarding future expectations differ significantly according to the grade level variable in the dimensions of "economic future expectation", "social future expectation", "educational future expectation", "personal and professional future expectation" and "total score" level. It is observed that as the grade levels of university students increase, their economic problems and future concerns also increase (Gizir et al. 2010). As a result of this research, the views of higher education students show a significant difference in the "social future expectation" dimension and "total score" level according to the learning domain variable. When the views of the students were examined, no significant difference was found according to the education level variable. No significant difference was found according to the variables of mother and father occupation and education level of mother and father. There was no significant difference between the groups in terms of the family income level in student views. The opinions of the participants whose family income level is 900 TL and above are more positive than the other groups. It shows that the income level of the families affects the future expectations of the students. In the literature, it is seen that families' economic opportunities are effective on the future expectations of young people (Güleri, 1999; Tuncer, 2011). There was no significant difference in student views according to the variable of the region of residence. When the average scores (\bar{X}) according to the level of total score are analyzed, the views of higher education students are listed as Marmara Region, Mediterranean Region, Aegean Region, Eastern Anatolia Region, Southeastern Anatolia Region, Central Anatolia Region and Black Sea Region, according to the region variable in which they reside. It is seen that the opinions of the students residing in the Marmara region are more positive than the other regions.

Suggestions: When the research findings are evaluated, it is seen that higher education students experience uncertainty regarding their future. Necessary precautions should be taken economically and politically in order to eliminate these uncertainties and to make students look hopeful about the future.

Yükseköğretim Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Örneği

Dr. Öğr. Üyesi Metin Işık
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye
isik.metin@ahievran.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi İsa Bahat
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye
isabahat@ahievran.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, yükseköğretim öğrencilerinin gelecek beklentilerini ve bu beklentileri etkileyen değişkenleri belirlemektir. Bu amaçla 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Kırşehir Ahi Evran Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerden basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 766 öğrenciye Şimşek (2012) tarafından geliştirilen Gelecek Beklenti Ölçeği (GBÖ) ölçme aracı uygulanmıştır. Ölçek uygulamasıyla elde edilen verilerin analizinde Bağımsız gruplar t testi, ANOVA testi ve Tukey HSD testinden yararlanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğrencilerin görüşleri cinsiyet, öğrenim alanı ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Katılımcı öğrencilerin görüşleri incelendiğinde yaş, öğrenim düzeyi, anne ve baba çalışma durumu, ikamet ettiği bölge, aile gelir düzeyi, anne ve baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Anahtar Kelimeler: Beklenti, Gelecek, Yükseköğretim, Öğrenci Beklentisi

E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi
Cilt: 12, Sayı: 2, 2021, ss.17-35

DOI: 10.19160/e-ijer.927240

Gönderim: 24.04.2021
Revizyon: 14.05.2021
Kabul: 02.06.2021

Önerilen Atıf

Işık, M. ve Bahat, İ. (2021). Yükseköğretim öğrencilerinin gelecek beklentileri: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi örneği, *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Cilt 12, No 1, 2021, ss. 17-35 DOI: 10.19160/e-ijer.927240

GİRİŐ

Günümüzde yaşanan hızlı deęiŐim ve geliŐmeler sebebiyle ortaya çıkan nitelikli insan kaynağı gereksiniminin karŐılanmasında üniversiteler etkin bir rol üstlenmektedir. Toplumların yükseköğretimden beklentileri eğitim aracılığıyla gereksinim duyulan nitelikte insan kaynağını yetiŐtirmektedir. KüreselleŐme ile ortaya çıkan talep neticesinde son dönemde büyüyen yükseköğretim alanında yeni sistem arayıŐları ortaya çıkmıŐtır ve bu durum yaşanan deęiŐimi daha iyi göstermektedir. Schleicher'a (2006) göre bilginin önemli bir özellik olarak kabul edildiği uluslararası alanda yükseköğretimin önemi artmıŐ ve üniversitelerden yeni önemli görevler yüklenmiŐtir. Dünyada ortaya çıkan bu ihtiyaç aynı zamanda Türkiye yükseköğretimini de etkilemiŐtir. Türkiye'de 1982'den günümüze üniversite sayısı 27'den 207'ye, öğrenci sayısı da yaklaşık 300.000 iken 6 milyona ulaŐmıŐtır. etinsaya'ya (2014) göre her Őehre bir üniversite anlayıŐı sonucunda Türk yükseköğretimi yeni bir sistem arayıŐına girmek zorunda kalmıŐtır. Türk yükseköğretim sisteminde ortaya çıkan bu niceliksel deęiŐimin niteliğe ne ölçüde yansıdağı tartıŐılır olmuŐtur (Bahat, 2020). Aynı zamanda günümüzde ekonomi, teknoloji ve toplumsal alanlardaki hızlı deęiŐimlere bağlı olarak yükseköğretim sisteminin öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alması, kişisel, sosyal ve akademik gelişimlerini önemseyen bir yaklaŐımla öğrencilerin beklentilerini karŐılaması gerekliliği ortaya çıkmıŐtır (Demir, 1996).

Beklenti, önceki tecrübelerle dayanarak gelecekle ilgili olabilecek durumlara yönelik tahminde bulunmaktır (Tatar, 2005). Beklenti, insanın herhangi bir katılım öncesi beklediği Őeyin (Çulpan, 1978) karşılanması durumunda bireylerin yaşam doyumlarını arttırır (Uras ve Kunt, 2006; Yıldırım, 2007). Günümüzde bilgi toplumlarında bireylerin düşünme, çalışma, yaşam becerilerine ve belirli alanlarda temel bilgileri kazanmalarının beklendiği görülmektedir (İlhan, 2018). Bu yüzden insan hayatındaki önemli süreçlerden birisi olan yükseköğretimde öğrencilerin beklentilerinin belirlenmesi ve karşılanması çok önemlidir. Çünkü yükseköğretim, öğrencilerin farklı beklentilerle baŐladıęı önemli bir yaŐamsal dönemdir. Yükseköğretim öğrencilerinin üniversite eğitimi ile gelecekte gerçekleŐmesini istedikleri durumlar onların gelecek beklentilerini gösterir. Ancak geleceklerinin Őekillenmesinde beklentileri etkileyen eğitimle beraber cinsiyet, yaş, aile, anne-baba mesleği, ekonomik olanaklar, evre gibi pek çok farklı etmen bulunmaktadır. Bu yüzden yükseköğretimden nitelikli eğitim (Gülcan vd., 2002; akmak ve Hevedanlı, 2004; Varghese, 2008; Macready & Tucker, 2011) ve iyi bir meslek sahibi olmak (Yıldız vd., 2010; Şahin vd., 2011; Balcı, 2014; Enterieva ve Sezgin, 2016) dışında diğer beklentiler kiŐiden kiŐiye farklılaŐmaktadır.

Yükseköğrenim gençliğinin (özellikle lisans düzeyindeki öğrenciler için) yetiŐkinlięe yaklaŐtıęı dönem olan üniversite yaŐamı ile kişisel, sosyal ve akademik beklentilerine karŐılık bulmaları gelecekleri açısından önemli kabul edilir. Üniversitede sosyal ortama ayak uydurma, akademik beklentilere cevap verme, kazanılan özgürlükler içinde bağımsız olarak yaşama ve arkadaş çevresi ile olan iliŐkilerini düzenleme gibi birçok konuyla ilgili yeni durumlarla karŐılaŐılmaktadır. Öğrencilerin beklentilerinin karşılanması ile pek çok kazanımın elde edildiği üniversite yaŐamından (Gizir, 2005) öğrencilerin beklentileri; iyi bir meslek sahibi olmak, bilimsel yayın ve araŐtırmalara ağırlık veren nitelikli bir eğitim almak (Krishnan & Vrcelj, 2009; Macready & Tucker, 2011; Gülcan vd., 2002); statü ve özgüven ile yeni iş olanakları elde etmek, aile ve toplum beklentilerini karşılamak, kişisel ve toplumsal geliŐme göstermek (Krishnan & Vrcelj, 2009; Yıldız vd., 2010; Şahin vd., 2011; Balcı, 2014) olarak farklılaŐmaktadır. Üniversite öğreniminin görüldüğü Őehir, sosyoekonomik düzey, üniversitedeki iliŐkiler, barınma, sağlık, yemek, kültürel ve sportif olanaklar gibi birçok faktör öğrencilerin gelecekleri üzerinde etkili olmaktadır (Dursun ve Ayt, 2009). Ailenin beklentileri, istekleri, tutumları, kardeş sayısı da öğrencide beklentilere yönelik etkili olan bazı etkenler olarak sayılmaktadır (Varol, 1990).

Gençler, gelecek beklentileri sorulduğunda çoğunlukla meslek, eğitim ve aile kurma düşüncelerini bildirmişlerdir. Yaş ilerledikçe ise kariyer beklentisinin öne çıktığı, cinsiyete göre kızların aile kurmayı, erkeklerin ise meslek ve eğitim gelecek beklentisi olarak öne çıkardıkları görülmektedir (Nurmi, 1991). Geçmişte gençliğin gelecek beklentisini belirlemeyi hedefleyen araştırmaların çoğu, gençlerin yaşama amaçlarını ve yaş, cinsiyet, sosyoekonomik durum, milliyet ve benzeri farklı değişkenlerin beklentileri üzerindeki etkilerini belirlemeyi amaçlamıştır (Nurmi, 1989; Nurmi, 1994; Poole & Cooney, 1987; Sundberg, Poole, & Tyler, 1983). Son dönemde yapılan araştırmalarda ise yükseköğretimde öğrencilerin gereksinimlerinin beklentilerine bağılı olarak farklılaştığı ve üniversite öğrencilerinin ekonomik, sosyal, kişisel, akademik, psikolojik ve ilişkisel birçok gereksinimlerini ve bu gereksinimlerin çeşitli değişkenler açısından değişimini belirlemeyi hedeflenmiştir (Gizir 2005; Pektaş ve Bilge 2007; Şahin, Şahin-Fırat, Zoraoğlu ve Açıkgöz 2009; Gizir vd., 2010; Atik ve Yalçın, 2010; Kacur ve Atak, 2011; Doğan 2012). Bu bağlamda öğrencilerin farklı kişisel, sosyal, akademik gereksinimlerini düzenli aralıklarla ve sürekli olarak belirlemek, gereksinimler ışığında beklentilerini karşılamak oldukça önemli görülmektedir (Barrow, Cox, Sepich ve Spivak, 1989; akt. Karataş ve Gizir, 2013). Yükseköğretim sürecinde bireylerin beklentilerinin karşılanması (özellikle içinde buldukları ergenlik döneminde) motivasyonlarını, akademik başarılarını ve memnuniyetlerini arttırarak potansiyellerini de en üst düzeyde kullanmalarına katkı sağlayacaktır. Bu nedenle yükseköğretim öğrencilerinin beklentilerinin ne düzeyde karşılandığının belirlenmesi yükseköğretim ile hedeflenen nitelikli insan gücünün yetiştirilmesine ve bu kişilerin istihdamına hizmet edecektir. Bu çalışmada amaç yükseköğretim öğrencilerinin gelecek beklentilerini belirlemek ve gelecek beklentilerini etkileyen değişkenleri tespit ederek geçmişte yapılan araştırma sonuçlarıyla karşılatırmalı olarak tartışmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Yükseköğretim öğrencilerinin geleceğe ilişkin beklentileri nelerdir?
2. Yükseköğretim öğrencilerinin gelecek beklentilerinin cinsiyet, yaş, öğrenim düzeyi, sınıf düzeyi, öğrenim alanı, kardeş sayısı, anne-baba çalışma durumu, aile gelir düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi ve ikamet edilen bölge değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Bu araştırma, yükseköğretim öğrencilerinin gelecek beklentilerini ve bu beklentileri etkileyen değişkenleri ortaya koymak amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Bu modelle amaç yaşanmış veya yaşanmakta olan bir durumu var olduğu şekliyle ortaya koymaktır (Karasar, 2016).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Kırşehir Ahi Evran üniversitesinde 2020-2021 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 18.806 öğrenci oluşturmaktadır. Buna göre evreni temsil etme özelliği göz önünde bulundurularak belirlenen basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenen öğrenci grubuna çevrimiçi olarak uygulanmıştır ve 766 öğrenci yanıt vermiştir. Toplanan verinin dağılımı incelendiğinde evreni oluşturan öğrencilerin cinsiyet, yaş, öğrenim alanı, sınıf düzeyi, öğrenim düzeyi özellikleri açısından oransal dağılımı ile benzerlik göstermemektedir. Bu durum araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri, [şimşek \(2012\)](#) tarafından geliştirilen "Gelecek Beklentisi Ölçeği (GBÖ)" ile toplanmıştır. Ölçekte, Kırşehir Ahi Evran üniversitesi öğrencilerinin demografik ve ekonomik durumları, ikamet ettiği bölge, öğrenim alanları ve sınıf düzeylerine ilişkin maddeler yer almaktadır. Ölçme aracı dört boyuttan ve otuz üç maddeden oluşmaktadır. Açıkladığı toplam varyans ise %59.82'dir ([şimşek, 2010](#)). Tüm katılımcılar, çalışmanın amacı hakkında bilgilendirildikten sonra çalışmaya gönüllü olarak katılmışlardır. Katılımcıların gizliliği korunmuş ve herhangi bir kimlik açıklanmamıştır. Katılımcıların araştırma öncesinde çevrimiçi onam formu ile onayları alınmıştır. Ölçme aracına verilen yanıtların değerlendirilmesinde tablo 1'de verilen aralıklar kullanılmıştır ([Kaplanoğlu, 2014](#)).

Tablo 1. Aritmetik ortalamaların değerlendirme aralıkları

Aralık	Seçenek
1.00-1.80	Kesinlikle Katılmıyorum
1.81-2.60	Katılmıyorum
2.61-3.40	Kararsızım
3.41-4.20	Katılıyorum
4.21-5.00	Kesinlikle Katılıyorum

Veri Analizi

Elde edilen veriler SPSS 25 programında uygun istatistiki yöntemler ile analiz edilmiştir. Veriler değerlendirilirken betimsel analiz yapılarak frekans ve yüzde tabloları oluşturulmuştur. İki grup ortalamasının karşılaştırılmasında bağımsız örneklem t testi, ikiden fazla grup ortalamasının karşılaştırılmasında ise varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Grup ortalamaları arasında farklılık bulunduğunda bu farklılığın hangi grup veya gruplardan kaynaklandığını belirlemek için Tukey HSD testi yapılmıştır.

BULGULAR

Katılımcıların yaş, öğrenim ve sınıf düzeyi, öğrenim alanı, kardeş sayısı, anne ve baba çalışma durumu, aile gelir düzeyi, anne ve baba eğitim düzeyi ile katılımcıların ikamet ettiği bölge değerkenlerine göre elde edilen verilere ilişkin frekans ve yüzde dağılımları tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2'de görüldüğu üzere araştırmaya katılan öğrencilerin % 63.2'si (484) kadın, % 36.8'i (282) erkektir. Katılımcıların % 19.8'i (152) 18-19 yaş aralığında, % 27.7'si (212) 20 yaş, % 30.7'si (235) 21 yaş, % 21.7'si (166) 22 yaş ve üzerindedir. Öğrencilerin % 41.9'u (321) önlisans, % 58.1'i (445) lisans ve üzeri düzeyde; % 59.9'u (459) 1. sınıf, % 22.3'ü (171) 2. sınıf, % 11.1'i (85) 3. sınıf ve % 6.7'si (51) 4. sınıf düzeyinde öğrenim görmektedir. Katılımcıların öğrenim alanları % 21.7'si (166) eğitim bilimleri, % 13.1'i (100) fen bilimleri, % 55.0'ı (421) sağlık bilimleri ve % 10.3'ü (79) sosyal bilimler alanıdır. Öğrencilerin % 3.3'ü (25) tek çocuktur ve % 19.7'si (151) 1 kardeşe, % 19.5'i (149) 2 kardeşe, % 28.2'si (216) 3 kardeşe, % 13.4'ü (103) 4 kardeşe, % 15.9'u (122) 5 kardeş ve üzeri kardeşe sahiptir.

Tablo 2. Araştırmaya katılan yükseköğretim öğrencilerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları

Özellikler		N	%
Cinsiyet	Kadın	484	63.2
	Erkek	282	36.8
Yaş	18-19 Yaş	152	19.8
	20 Yaş	212	27.7
	21 Yaş	235	30.7
	22 Yaş ve üzeri	166	21.7
Öğrenim Düzeyi	Önlisans	321	41.9
	Lisans ve üzeri	445	58.1
Sınıf Düzeyi	1. Sınıf	459	59.9
	2. Sınıf	171	22.3
	3. Sınıf	85	11.1
	4. Sınıf	51	6.7
Öğrenim Alanı	Eğitim Bilimleri	166	21.7
	Fen Bilimleri	100	13.1
	Sağlık Bilimleri	421	55.0
	Sosyal Bilimler	79	10.3
Kardeş Sayısı	Tek Çocuk	25	3.3
	1 Kardeş	151	19.7
	2 Kardeş	149	19.5
	3 Kardeş	216	28.2
	4 Kardeş	103	13.4
	5 Kardeş ve üzeri	122	15.9
Anne Çalışma Durumu	Çalışmıyor	652	85.1
	Kamu Sektörü	32	4.2
	Özel Sektör	62	8.1
	Emekli	18	2.3
Baba Çalışma Durumu	Çalışmıyor	120	15.7
	Kamu Sektörü	128	16.7
	Özel Sektör	320	41.8
	Emekli	188	24.5
Aile Gelir Düzeyi	Sabit Gelir Yok	108	14.1
	0 – 3000TL	305	39.8
	3001 – 6000TL	271	35.4
	6001 – 9000TL	53	6.9
	9001TL ve üzeri	29	3.8
Anne Eğitim Düzeyi	Okumaz Yazmaz	62	8.1
	İlkokul	364	47.5
	Ortaokul	164	21.4
	Lise	140	18.3
	Önlisans	9	1.2
	Lisans ve üzeri	27	3.5
Baba Eğitim Düzeyi	Okumaz Yazmaz	10	1.3
	İlkokul	232	30.3
	Ortaokul	182	23.8
	Lise	215	28.1
	Önlisans	53	6.9
	Lisans ve üzeri	74	9.7
İkamet Edilen Bölge	Marmara Bölgesi	45	5.9
	Ege Bölgesi	38	5.0
	Akdeniz Bölgesi	116	15.1
	İç Anadolu Bölgesi	430	56.1
	Karadeniz Bölgesi	42	5.5
	Doğu Anadolu Bölgesi	26	3.4
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	69	9.0

Anne çalışma durumu değişkenine göre dağılımlar incelendiğinde annelerin % 85.1'inin (652) çalışmadığı, % 4.2'sinin (32) kamu sektöründe ve % 8.1'inin (62) özel sektörde çalıştığı, % 2.3'ünün (18) ise emekli olduğu görülmektedir. Baba çalışma durumu değişkenine göre dağılımlar incelendiğinde babaların % 15.7'sinin (120) çalışmadığı, % 16.7'sinin (128) kamu sektöründe ve % 41.8'inin (320) özel sektörde çalıştığı, % 24.5'inin (188) emekli olduğu görülmektedir. Aile gelir düzeyine göre dağılım incelendiğinde % 14.1'inin (108) sabit bir gelirin olmadığı, % 39.8'inin (305) 3.000TL ve altında, % 35.4'ünün (271) 3.001TL – 6.000TL arasında, % 6.9'unun (53) 6.001TL – 9.000TL arasında ve % 3.8'inin (29) 9001TL ve üzerinde gelire sahip olduğu görülmektedir.

Anne eğitim düzeyine bakıldığında % 8.1'inin (62) okumaz-yazmaz olduğu, % 47.5'inin (364) ilkokul, % 21.4'ünün (164) ortaokul, % 18.3'ünün (140) lise, % 1.2'sinin (9) önlisans, % 3.5'inin (27) lisans ve üzeri düzeyde öğrenim görmüştür. Baba eğitim düzeyi incelendiğinde % 1.3'ünün (10) okumaz-yazmaz olduğu, % 30.3'ünün (232) ilkokul, % 23.8'inin (182) ortaokul, % 28.1'inin (215) lise, % 6.9'unun (53) önlisans ve % 9.7'sinin (74) lisans ve üzeri düzeyde öğrenim görmüştür. Öğrencilerin ikamet ettiği bölgeye göre dağılımları incelendiğinde % 5.9'unun (45) Marmara Bölgesi'nde, % 5.0'ünün (38) Ege Bölgesi'nde, % 15.1'inin (116) Akdeniz Bölgesi'nde, % 56.1'inin (430) İç Anadolu Bölgesi'nde, % 5.5'inin (42) Karadeniz Bölgesi'nde, % 3.4'ünün (26) Doğu Anadolu Bölgesi'nde ve % 9.0'ünün (69) Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşadığı görülmektedir.

Tablo 3. Verilere ilişkin betimsel istatistikler

	Değer
Frekans	766
Aritmetik Ortalama	3.22
Standart Sapma	0.67
En küçük puan	1.58
En yüksek puan	5.85
Ranj	3.27
Çarpıklık	0.14
Basıklık	0.05
Ortanca	3.24
Mod	3.27
Kolmogorov Smirnov	0.03
P	0.02

Tablo 3 incelendiğinde Kolmogrov-Smirnov (.035 ve $p < .05$) değeri anlamlı çıkmasına karşın, basıklık (.051) ve çarpıklık (.146) değerleri ± 1 sınırları içerisinde kalmaktadır. Aynı zamanda aritmetik ortalama (3.22), ortanca (3.24) ve mod (3.27) değerleri birbirine çok yakındır. Bu bilgiler ışığında veriler normal dağılım göstermektedir (Büyüköztürk, 2012, Çokluk vd., 2012). Toplanan veriler parametrik testler ile analiz edilebilir.

Katılımcıların cinsiyet, öğrenim alanı ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre algılarına ilişkin bulgular aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 4. Cinsiyet değişkenine göre yükseköğretim öğrencilerinin gelecek beklentisine ilişkin bulgular

		<i>n</i>	\bar{X}	<i>ss</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Ekonomik Gelecek Beklentisi	Kadın	484	4.15	0.65	764	-0.11	.909
	Erkek	282	4.15	0.70			
Sosyal Gelecek Beklentisi	Kadın	484	3.52	0.70	764	-0.68	.495
	Erkek	282	3.56	0.79			
Eğitsel Gelecek Beklentisi	Kadın	484	2.96	0.94	764	-1.21	.224
	Erkek	282	3.05	1.05			
Kişisel ve Mesleki Gelecek Beklentisi	Kadın	484	2.64	0.87	764	-3.40	.001
	Erkek	282	2.88	0.98			
Toplam	Kadın	484	3.19	0.63	764	-1.87	.062
	Erkek	282	3,28	0,73			

$p < .05$

Tablo 4 incelendiğinde yükseköğretim öğrencilerinin gelecek beklentilerine ilişkin görüşlerinin "kişisel ve mesleki gelecek beklentisi" boyutunda cinsiyet değişkenine göre katılma düzeyleri istatistiki olarak .95 güven aralığında farklılık göstermektedir. Erkek öğrencilerin "kişisel ve mesleki gelecek beklentisi" boyutuna ilişkin beklenti düzeyleri ($\bar{X} = 2.88$) kadın öğrencilere göre ($\bar{X} = 2.64$) daha yüksektir.

Tablo 5. Sınıf düzeyi değişkenine göre yükseköğretim öğrencilerinin gelecek beklentisine ilişkin bulgular

Boyut	Öğrenim Alanı	<i>n</i>	\bar{X}	<i>SS</i>	<i>sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Anlamlı Fark
Ekonomik Gelecek Beklentisi	1. sınıf	459	4.21	0.66	765	3.52	.015	1. sınıf – 2. sınıf
	2. sınıf	171	4.03	0.68				
	3. sınıf	85	4.04	0.70				
	4. sınıf	51	4.18	0.63				
	Toplam	766	4.15	0.67				
Sosyal Gelecek Beklentisi	1. sınıf	459	3.56	0.72	765	3.34	.019	1. sınıf – 2. sınıf
	2. sınıf	171	3.43	0.71				
	3. sınıf	85	3.49	0.83				
	4. sınıf	51	3.78	0.74				
	Toplam	766	3.54	0.73				
Eğitsel Gelecek Beklentisi	1. sınıf	459	3.01	0.95	765	3.05	.028	1. sınıf – 2. sınıf
	2. sınıf	171	2.82	1.03				
	3. sınıf	85	3.02	1.01				
	4. sınıf	51	3.26	1.01				
	Toplam	766	2.99	0.98				
Kişisel ve Mesleki Gelecek Beklentisi	1. sınıf	459	2.76	0.90	765	3.68	.012	1. sınıf – 2. sınıf
	2. sınıf	171	2.56	0.91				
	3. sınıf	85	2.73	0.98				
	4. sınıf	51	3.01	0.93				
	Toplam	766	2.73	0.92				
Toplam	1. sınıf	459	3.26	0.64	765	4.36	.005	1. sınıf – 2. sınıf
	2. sınıf	171	3.09	0.66				
	3. sınıf	85	3.20	0.76				
	4. sınıf	51	3.43	0.72				
	Toplam	766	3.22	0.67				

$p < .05$

Tablo 5'e göre ölçeğin "ekonomik gelecek beklentisi" ($F_{(765)} = 3.52$, $p = .015$), "sosyal gelecek beklentisi" ($F_{(765)} = 2.34$, $p = .019$), "eğitsel gelecek beklentisi" ($F_{(765)} = 3.05$, $p = .028$),

“kişisel ve mesleki gelecek beklentisi” ($F_{(765)} = 3.68$, $p = .012$) boyutlarında ve “toplam puan” düzeyinde ($F_{(765)} = 4.36$, $p = .005$) öğrencilerin görüşleri sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Gruplar arası farklar incelendiğinde 1. sınıftaki öğrencilerin “ekonomik gelecek beklentisi” boyutuna ilişkin görüşleri ($\bar{X} = 4.21$), 2. sınıf ($\bar{X} = 4.03$) ve 3. sınıf ($\bar{X} = 4.04$) öğrenci görüşlerine göre daha olumludur. “Sosyal gelecek beklentisi” boyutunda 1. sınıf öğrencilerinin görüşleri ($\bar{X} = 3.56$), 2. sınıf öğrencilerine (3.43); 4. sınıf öğrencilerinin görüşleri ($\bar{X} = 3.78$), 2. sınıf öğrencilerinin görüşlerine ($\bar{X} = 3.43$) göre daha olumlu olduğu görülmektedir. “Eğitsel gelecek beklentisi” boyutuna göre 1. sınıf öğrencilerinin görüşleri ($\bar{X} = 3.01$), 2. sınıf öğrencilerine (2.82); 4. sınıf öğrencilerinin görüşleri ($\bar{X} = 3.26$), 2. sınıf öğrencilerinin görüşlerine ($\bar{X} = 2.82$) göre daha olumlu olduğu görülmektedir. “Kişisel ve mesleki gelecek beklentisi” boyutuna göre 1. sınıf öğrencilerinin görüşleri ($\bar{X} = 2.76$), 2. sınıf öğrencilerine (2.56); 4. sınıf öğrencilerinin görüşleri ($\bar{X} = 3.01$), 2. sınıf öğrencilerinin görüşlerine ($\bar{X} = 2.76$) göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Ölçeğin bütününde ise 1. sınıf öğrencilerinin görüşleri ($\bar{X} = 3.26$), 2. sınıf öğrencilerine (3.09); 4. sınıf öğrencilerinin görüşleri ($\bar{X} = 3.43$), 2. sınıf ($\bar{X} = 3.20$) ve 3. sınıf öğrencilerinin görüşlerine ($\bar{X} = 3.20$) göre daha olumlu olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Öğrenim alanı değişkenine göre yükseköğretim öğrencilerinin gelecek beklentisine ilişkin bulgular

Boyut	Öğrenim Alanı	n	\bar{X}	SS	sd	F	p	Anlamlı Fark
Ekonomik Gelecek Beklentisi	Eğitim Bilimleri	166	4.22	0.61	765	1.61	0.18	
	Fen Bilimleri	100	4.21	0.61				
	Sağlık Bilimleri	421	4.10	0.69				
	Sosyal Bilimler	79	4.17	0.73				
	Toplam	766	4.15	0.67				
Sosyal Gelecek Beklentisi	Eğitim Bilimleri	166	3.67	0.71	765	2.71	0.04	Eğitim Bilimleri – Sağlık Bilimleri
	Fen Bilimleri	100	3.58	0.69				
	Sağlık Bilimleri	421	3.49	0.74				
	Sosyal Bilimler	79	3.47	0.77				
	Toplam	766	3.54	0.73				
Eğitsel Gelecek Beklentisi	Eğitim Bilimleri	166	3.14	0.94	765	1.80	0.14	
	Fen Bilimleri	100	3.01	1.01				
	Sağlık Bilimleri	421	2.93	0.98				
	Sosyal Bilimler	79	2.98	1.03				
	Toplam	766	2.99	0.98				
Kişisel ve Mesleki Gelecek Beklentisi	Eğitim Bilimleri	166	2.84	0.88	765	2.54	0.05	
	Fen Bilimleri	100	2.87	0.90				
	Sağlık Bilimleri	421	2.65	0.93				
	Sosyal Bilimler	79	2.74	0.95				
	Toplam	766	2.73	0.92				
Toplam	Eğitim Bilimleri	166	3.33	0.62	765	2.92	0.03	
	Fen Bilimleri	100	3.29	0.68				
	Sağlık Bilimleri	421	3.16	0.60				
	Sosyal Bilimler	79	3.21	0.71				
	Toplam	766	3.22	0.67				

$p < .05$

Tablo 6’ya göre ölçeğin “sosyal gelecek beklentisi” ($F_{(765)} = 2.71$, $p = .04$) boyutuna ve “toplam puana” ($F_{(765)} = 2.92$, $p = .03$) ilişkin öğrencilerin görüşleri, öğrenim alanı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Gruplar arası farklar incelendiğinde eğitim bilimleri öğrencilerinin “sosyal gelecek beklentisi” boyutuna ilişkin görüşleri ($\bar{X} = 3.67$), sağlık bilimleri öğrencilerinin görüşlerine ($\bar{X} = 3.49$) göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Ölçeğin bütününde ise eğitim bilimleri öğrencilerinin görüşleri ($\bar{X} = 3.33$), sağlık bilimleri öğrencilerinin görüşlerine ($\bar{X} = 3.16$) göre daha olumludur.

Katılımcıların görüşleri yaş, öğrenim düzeyi, anne ve baba çalışma durumu, ikamet ettiği bölge, aile gelir düzeyi, anne ve baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 7. Yaş değişkenine göre yükseköğretim öğrencilerinin gelecek beklentisine ilişkin bulgular

Boyut	Yaş	n	\bar{X}	SS	sd	F	p	Anlamlı Fark
Toplam	20 Yaş	212	3.21	0.60	764	0.19	0.89	
	21 Yaş	235	3.23	0.64				
	22 Yaş	166	3.25	0.65				
	23 Yaş ve üzeri	152	3.20	0.82				
	Toplam	765	3.22	0.67				

p < .05

Tablo 7 incelendiğinde yaş değişkenine göre gruplar arası anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Ölçeğin bütününde ortalama puanlar (\bar{X}) incelendiğinde öğrencilerin görüşleri yaş değişkenine göre 22 yaş ($\bar{X} = 3.25$), 21 yaş ($\bar{X} = 3.23$), 20 yaş ($\bar{X} = 3.21$) ve 23 yaş ve üzeri ($\bar{X} = 3.20$) olarak sıralanmaktadır.

Tablo 8. Öğrenim düzeyi değişkenine göre yükseköğretim öğrencilerinin gelecek beklentisine ilişkin bulgular

	Öğrenim Düzeyi	n	\bar{X}	ss	t	sd	p
Toplam	Önlisans	321	3.23	0.71	0.38	764	0.69
	Lisans	445	3.21	0.64			

p < .05

Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin görüşlerinde öğrenim düzeyi değişkenine göre gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Ölçeğin bütününde ortalama puanlar incelendiğinde önlisans öğrencilerinin görüşleri ($\bar{X} = 3.23$) lisans öğrencilerinin görüşlerine ($\bar{X} = 3.21$) göre daha olumlu olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Kardeş sayısı değişkenine göre yükseköğretim öğrencilerinin gelecek beklentisine ilişkin bulgular

Boyut	Kardeş Sayısı	n	\bar{X}	SS	sd	F	p	Anlamlı Fark
Toplam	Tek Çocuk	25	3.21	0.59	765	0.90	0.47	
	1 Kardeş	151	3.15	0.64				
	2 Kardeş	149	3.28	0.64				
	3 Kardeş	216	3.18	0.67				
	4 Kardeş	103	3.28	0.69				
	5 Kardeş ve üzeri	122	3.26	0.73				
	Toplam	766	3.22	0.67				

p < .05

Tablo 9 incelendiğinde kardeş sayısı değişkenine göre gruplar arası anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Ölçeğin bütününde ortalama puanlar (\bar{X}) incelendiğinde öğrencilerin görüşleri kardeş sayısı değişkenine göre 2 kardeş ($\bar{X} = 3.28$), 4 kardeş ($\bar{X} = 3.28$), 5 kardeş ve

üzeri ($\bar{X} = 3.26$), tek çocuk ($\bar{X} = 3.21$), 3 kardeş ($\bar{X} = 3.18$), ve 1 kardeş ($\bar{X} = 3.15$) olarak sıralanmaktadır.

Tablo 10. Anne çalışma durumu değişkenine göre yükseköğretim öğrencilerinin gelecek beklentisine ilişkin bulgular

Boyut	Çalışma Durumu	n	\bar{X}	SS	sd	F	p	Anlamli Fark
Toplam	Çalışmıyor	652	3.23	0.67	763	0.21	0.88	
	Kamu Sektörü	32	3.27	0.65				
	Özel Sektör	62	3.20	0.71				
	Emekli	18	3.12	0.47				
	Toplam	764	3.22	0.67				

p < .05

Tablo 10 incelendiğinde annesinin çalışma durumu değişkenine göre gruplar arası anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Ölçeğin bütününde ortalama puanlar (\bar{x}) incelendiğinde öğrencilerin görüşleri annesinin çalışma durumu değişkenine göre kamu sektörü ($\bar{x} = 3.27$), çalışmıyor ($\bar{x} = 3.23$), özel sektör ($\bar{x} = 3.20$) ve emekli ($\bar{x} = 3.12$) olarak sıralanmaktadır.

Tablo 11. Baba çalışma durumu değişkenine göre yükseköğretim öğrencilerinin gelecek beklentisine ilişkin bulgular

Boyut	Çalışma Durumu	n	\bar{X}	SS	sd	F	p	Anlamli Fark
Toplam	Çalışmıyor	120	3.27	0.69	755	0.32	0.80	
	Kamu Sektörü	128	3.21	0.69				
	Özel Sektör	320	3.21	0.64				
	Emekli	188	3.24	0.69				
	Toplam	756	3.23	0.67				

p < .05

Tablo 11 incelendiğinde babasının çalışma durumu değişkenine göre gruplar arası anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Ölçeğin bütününde ortalama puanlar (\bar{x}) incelendiğinde öğrencilerin görüşleri babasının çalışma durumu değişkenine göre çalışmıyor ($\bar{x} = 3.27$), emekli ($\bar{x} = 3.24$), özel sektör ($\bar{x} = 3.21$) ve kamu sektörü ($\bar{x} = 3.21$) olarak sıralanmaktadır.

Tablo 12. Aile gelir düzeyi değişkenine göre yükseköğretim öğrencilerinin gelecek beklentisine ilişkin bulgular

Boyut	Aile Gelir Düzeyi	n	\bar{X}	SS	sd	F	p	Anlamli Fark
Toplam	Sabit Gelir Yok	108	3.17	0.64	765	1.44	0.21	
	0 - 3000TL	305	3.23	0.73				
	3001 - 6000TL	271	3.22	0.61				
	6001 - 9000TL	53	3.18	0.67				
	9001 TL ve üzeri	29	3.50	0.67				
	Toplam	766	3.22	0.67				

p < .05

Tablo 12 incelendiğinde ailesinin gelir düzeyi değişkenine göre gruplar arası anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Ölçeğin bütününde ortalama puanlar (\bar{x}) incelendiğinde öğrencilerin görüşleri ailesinin gelir düzeyi değişkenine göre 9.001TL ve üzeri ($\bar{x} = 3.50$), 0 – 3000TL ($\bar{x} = 3.23$), 3001 – 6000TL ($\bar{x} = 3.22$), 6001 – 9000TL ($\bar{x} = 3.18$) ve sabit geliri yok ($\bar{x} = 3.17$) olarak sıralanmaktadır.

Tablo 13. Anne eğitim düzeyi değişkenine göre yükseköğretim öğrencilerinin gelecek beklentisine ilişkin bulgular

Boyut	Eğitim düzeyi	n	\bar{X}	SS	sd	F	p	Anlamli Fark
Toplam	Okumaz Yazmaz	62	3.32	0.73	765	0.61	0.69	
	İlkokul	364	3.22	0.65				
	Ortaokul	164	3.22	0.64				
	Lise	140	3.20	0.74				
	Önlisans	9	3.33	0.42				
	Lisans ve üzeri	27	3.08	0.66				
	Toplam	766	3.22	0.67				

p < .05

Tablo 13 incelendiğinde anne eğitim düzeyi değişkenine göre gruplar arası anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Ölçeğin bütününde ortalama puanlar (\bar{X}) incelendiğinde yükseköğretim öğrencilerinin görüşleri anne eğitim düzeyi değişkenine göre önlisans (\bar{X} = 3.33), okumaz-yazmaz (\bar{X} = 3.32), ilkokul (\bar{X} = 3.22), ortaokul (\bar{X} = 3.22), lise (\bar{X} = 3.20), ve lisans ve üzeri (\bar{X} = 3.08) olarak sıralanmaktadır.

Tablo 14. Baba eğitim düzeyi değişkenine göre yükseköğretim öğrencilerinin gelecek beklentisine ilişkin bulgular

Boyut	Eğitim düzeyi	n	\bar{X}	SS	sd	F	p	Anlamli Fark
Toplam	Okumaz Yazmaz	10	3.38	1.11	765	0.50	0.77	
	İlkokul	232	3.25	0.63				
	Ortaokul	182	3.17	0.70				
	Lise	215	3.22	0.67				
	Önlisans	53	3.19	0.58				
	Lisans ve üzeri	74	3.27	0.70				
	Toplam	766	3.22	0.67				

p < .05

Tablo 14 incelendiğinde baba eğitim düzeyi değişkenine göre gruplar arası anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Ölçeğin bütününde ortalama puanlar (\bar{X}) incelendiğinde öğrencilerin görüşleri baba eğitim düzeyi değişkenine göre okumaz-yazmaz (\bar{X} = 3.38), lisans ve üzeri (\bar{X} = 3.27), ilkokul (\bar{X} = 3.25), lise (\bar{X} = 3.22), önlisans (\bar{X} = 3.19), ve ortaokul (\bar{X} = 3.17) olarak sıralanmaktadır.

Tablo 15. İkamet ettiği bölge değişkenine göre yükseköğretim öğrencilerinin gelecek beklentisine ilişkin bulgular

Boyut	Bölge	n	\bar{X}	SS	sd	F	p	Anlamli Fark
Toplam	Marmara Bölgesi	45	3.33	0.68	765	0.19	0.89	
	Ege Bölgesi	38	3.26	0.58				
	Akdeniz Bölgesi	116	3.28	0.72				
	İç Anadolu Bölgesi	430	3.20	0.66				
	Karadeniz Bölgesi	42	3.18	0.73				
	Doğu Anadolu Bölgesi	26	3.25	0.74				
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	69	3.21	0.63				
	Toplam	766	3.22	0.67				

p < .05

Tablo 15 incelendiğinde katılımcıların ikamet ettiği bölge değişkenine göre görüşlerinde gruplar arası anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Ölçeğin bütününde ortalama puanlar (\bar{X}) incelendiğinde öğrencilerin görüşleri ikamet ettiği bölge değişkenine göre Marmara Bölgesi (

$\bar{X} = 3.33$), Akdeniz Bölgesi ($\bar{X} = 3.28$), Ege Bölgesi ($\bar{X} = 3.26$), Doğu Anadolu Bölgesi ($\bar{X} = 3.25$), Güneydoğu Anadolu Bölgesi ($\bar{X} = 3.21$), İç Anadolu Bölgesi ($\bar{X} = 3.20$) ve Karadeniz Bölgesi ($\bar{X} = 3.18$) olarak sıralanmaktadır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşleri cinsiyet, öğrenim alanı ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Yükseköğretim öğrencilerinin gelecek beklentilerine ilişkin görüşleri "kişisel ve mesleki gelecek beklentisi" boyutunda cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Oettingen ve Mayer'ın (2002) araştırması cinsiyet değişkenine göre bu çalışmada ulaşılan sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Buna karşın farklı çalışmalarda gelecek beklentilerine ilişkin kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha olumlu düşündüğü görülmüştür (Tuncer, 2011; Korkmaz, Çiçek ve Tektaş, 2018). Öğrencilerin geleceğe ilişkin kariyer beklentisi ile ilgili olarak kızların erkeklere göre daha olumlu görüşte olduğu görülmektedir (Pişkin, 2011; Taşlıyan, Arı ve Duzman, 2011). Bu farklılığın nedeni, toplumsal yaşam ve sorumlulukların cinsiyete göre farklı olması ile açıklanabilir.

Sınıf düzeyi değişkenine göre "ekonomik gelecek beklentisi", "sosyal gelecek beklentisi", "eğitsel gelecek beklentisi", "kişisel ve mesleki gelecek beklentisi" boyutlarında ve ölçeğin bütününde öğrencilerin görüşleri anlamlı farklılık göstermektedir. Gruplar arası farklar incelendiğinde 1. sınıf öğrencilerinin "ekonomik gelecek beklentisi" boyutuna ilişkin görüşleri, 2. sınıf ve 3. sınıf öğrenci görüşlerine göre daha olumludur. "Sosyal gelecek beklentisi", "Eğitsel gelecek beklentisi" ve "Kişisel ve mesleki gelecek beklentisi" boyutlarında 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin görüşleri 2. sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre daha olumludur. Ölçeğin bütününde ise 1. sınıf öğrencilerinin görüşleri, 2. sınıf öğrencilerine; 4. sınıf öğrencilerinin görüşleri ise 2. sınıf ve 3. sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre daha olumludur. Bu sonuçlar sınıf düzeylerinin ilerlemesiyle kalan öğrenim sürelerine göre öğrencilerin beklentilerinin azaldığı, gelecek kaygılarının ise arttığı şeklinde yorumlanabilir. Alanyazın incelendiğinde farklı çalışmalarda ulaşılan sonuçlar ile bu araştırma sonucunun benzerlik gösterdiği görülmektedir. Ören ve Gençdoğan'a (2007) göre sınıf düzeyinin ilerlemesi ile depresyonda olan öğrencilerin sayıları da artmaktadır. Üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyleri ilerledikçe ekonomik beklentilerle ilgili gelecek kaygılarının da arttığı (Gizir vd., 2010); gelecek beklentisinin azaldığı ve dördüncü sınıf öğrencilerinde en düşük düzeyde olduğu görülmektedir (Şimşek, 2010). Zengin ve Şengel (2020) üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyleri ilerledikçe kaygılarının da arttığını ancak gelecek beklentilerinin azaldığını belirtmektedir.

Öğrenim alanı değişkenine göre "sosyal gelecek beklentisi" boyutu ve ölçeğin bütününde öğrencilerin görüşleri anlamlı farklılık göstermektedir. Gruplar arası farklar incelendiğinde eğitim bilimleri öğrencilerinin "sosyal gelecek beklentisi" boyutuna ilişkin ve ölçeğin bütününde görüşleri, sağlık bilimleri öğrencilerinin görüşlerine göre daha olumludur. Araştırmanın gerçekleştirildiği üniversitenin eğitim fakültesinin mezuniyet sonrası atama oranlarının yüksekliği bu sonucu desteklemektedir. Ortalama puanlar incelendiğinde ise öğrencilerin geleceğe ilişkin ekonomik beklentilerinin olumlu olduğu görülmektedir.

Katılımcıların görüşleri yaş, öğrenim düzeyi, anne ve baba çalışma durumu, ikamet ettiği bölge, aile gelir düzeyi, anne ve baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı değişkenlerine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Ölçeğin bütününde yaş değişkenine göre öğrencilerinin görüşleri ortalama puanlara göre 22 yaş, 21 yaş, 20 yaş, 23 yaş ve üzeri olarak sıralanmaktadır. Bu araştırmada 23 yaş ve üzeri yaş düzeyindeki öğrencilerin diğer yaşlardaki (22, 21, 20) öğrencilerden görüşlerinin düşük olması, son dönemde yaşadıkları sosyal ve ekonomik sorunlarla ilişkilendirilebilir. Üniversite öğrencilerinin yaşları ilerledikçe beklentileri azalmaktadır (Zengin ve Şengel, 2020). Buna karşın alanyazında yaşı büyük yükseköğretim öğrencilerinin diğer öğrencilerden stresle baş etme, problem çözme ve değerlendirmede uyguladıkları farklı yöntem ve stratejilerle başarılı oldukları ve gelecek umutlarının daha yüksek olduğu görülmektedir (Williams ve Mc Gillicuddy, 2000).

Öğrenci görüşlerinde öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ölçeğin bütününde öğrencilerin tamamının geleceğe ilişkin görüşlerinde kararsız olduğu görülmektedir. Zengin ve Şenel (2020) çalışmasında lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin önlisansla öğrenim görenlere göre geleceğe ilişkin beklentilerinde daha olumsuz düşündüklerini belirlemiştir. Tuncer (2011) araştırmasında bütün programlardaki öğrencilerin gelecek beklenti ortalamalarının yüksek olmasını gelecek beklentileri anlamında öğrencilerin iyimser olduğu şeklinde yorumlamaktadır. Bu sonuca göre zamanla öğrencilerin görüşlerinin olumsuz yönde değiştiği görülmektedir.

Öğrenci görüşlerinde kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çakmaklı ve Hevedanlı'nın (2013) çalışmasında benzer şekilde üniversite öğrencilerinin beklentilerini kardeş sayılarının farklılaştırmadığı görülmektedir. Tosun ve Güntaş (2018) ise çalışmalarında öğrencilerin meslek edinme beklentilerinde kardeş sayılarının etkili olduğunu, kardeş sayısı azaldıkça geleceğe yönelik beklentilerinde daha olumluya yönelik bir değişim yaşandığını belirlemiştir.

Öğrenci görüşlerinde anne ve baba çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ölçeğin bütününü incelendiğinde yükseköğretim öğrencilerinin görüşleri anne çalışma durumu değişkenine göre kamu sektörü, çalışmıyor, özel sektör ve emekli olarak; baba çalışma durumu değişkenine göre ise çalışmıyor, emekli, özel sektör ve kamu sektörü olarak sıralanmaktadır. Anne ve baba çalışma durumu değişkenine göre öğrenci görüşlerine ait ortalama puanlar "kararsız" aralığındadır. Pişkin (2011) çalışmasında bu çalışmadan farklı olarak anne ve babaların çalışma durumlarının öğrencilerin mesleki beklentilerini ve kariyer gelişimlerini doğrudan etkilediğini belirlemiştir.

Öğrenci görüşlerinde aile gelir düzeyi değişkenine göre gruplar arası anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ölçeğin bütününü incelendiğinde aile gelir düzeyi aile gelir düzeyi 9001 Lira ve üzeri olan katılımcıların görüşleri diğer gruplara göre daha olumludur. Bu durum ailenin gelir düzeyinin artmasının öğrencilerin gelecek beklentilerini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Ekonomik faktörler geleceğe yönelik beklenti açısından önemli olduğundan gelir gelecekle ilgili beklentiye etkilemektedir (Korkmaz, Çiçek ve Tektaş, 2018).

Öğrenci görüşlerinde anne ve baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ölçeğin bütününü incelendiğinde öğrencilerin görüşleri anne eğitim düzeyi değişkenine göre önlisans, okumaz-yazmaz, ilkokul, ortaokul, lise ve lisans ve üzeri; baba eğitim düzeyi değişkenine göre ise okumaz-yazmaz, lisans ve üzeri, ilkokul, lise, önlisans ve ortaokul olarak sıralanmaktadır. Katılımcı öğrencilerin gelecek beklentisine ilişkin görüşleri anne ve baba eğitim düzeyi değişkenine kararsız aralığında görülmektedir. Baba öğrenim düzeyi lisansüstü olan yükseköğretim öğrencilerinin gelecek beklentilerinin daha yüksek olduğu görülmektedir (Tuncer, 2011). Ebeveynlerin eğitim durumları çocuklarının yükseköğretime yönelik algılarını ve

üniversite eğitimlerine yaklaşımlarını etkilemektedir. Güleri'ye (1999) göre gençlerin gelecek beklentisi üzerinde aile olanakları, yetiştirme tarzı da etkilidir. Tuncer'e (2011) göre ise anne ve baba eğitim durumu öğrencilerin beklentilerini etkilememektedir. Anne baba eğitim ve ailesinin gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin gelecek beklentileri yüksektir (Süleymanoğlu Dinçer ve Kurtuluş, 2020). Araştırmalarda birbirinden farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Bu sonuç farklılıkların öğrencilerin beklentilerini anne-baba eğitim düzeyleri dışında farklı değişkenlerin de etkilediğine yordanabilir.

Öğrenci görüşlerinde ikamet ettiği bölge değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ölçeğin bütünü incelendiğinde öğrencilerin görüşleri ikamet ettiği bölge değişkenine göre Marmara Bölgesi, Akdeniz Bölgesi, Ege Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi ve Karadeniz Bölgesi olarak sıralanmaktadır ve kararsız aralıındadır. Marmara bölgesinde ikamet eden öğrencilerin görüşlerinin ise diğer bölgelere göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Bu sonuç ikamet ettikleri bölgenin sahip olduğu iş olanaklarının diğer bölgelere göre daha fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Yalçın ve Açkgöz'e (2014) göre üniversite, öğrencilerin gelecek beklentilerini sosyal ve ekonomik sorunlar ile işsizlik sorunları olumsuz yönde etkilemektedir.

Araştırma bulguları değerlendirildiğinde yükseköğretim öğrencilerinin geleceklerine ilişkin belirsizlik yaşadıkları görülmektedir. Araştırma, öğrencilerin gelecek beklentilerinin belirlenmesine yönelik sınırlıklar (salgın, uzaktan eğitim) içerisinde gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçlar ışığında öğrencilerin mesleki ve bireysel özelliklerini geliştirebilmek ve gelecek beklentilerini iyileştirmek amacıyla;

- Kız öğrencilerin geleceğe ilişkin beklentilerini gerçekleştirmeye yönelik içerisinde pozitif ayrımcılığı barındıran önlemler alınmalıdır.
- Sınıf düzeyi ilerledikçe öğrencilerin geleceğe yönelik beklentilerinin karşılanması için artan kaygılarının giderilerek beklentilerinin ne olduğunu belirlemeye yönelik çalışmalar yapılmalı ve önlemler alınmalıdır.
- Öğrenim alanı incelendiğinde eğitim bilimleri dışında kalan alanlarda öğrenim gören öğrencilerin istihdamına yönelik yükseköğretim kurumları sorumluluk üstlenmelidir. Öğrencilerin istihdama yönelik beklentilerinin karşılanması amacıyla bilgiyi üretime dönüştürebilmenin en önemli yollarından üniversite-sanayi işbirliğini sağlamalıdır.
- Öğrencilerin yükseköğretimden en önemli beklentisi olan öğretim niteliğinin sağlanması yönelik iyileştirme çalışmalarının yapılması ve gelişmelerin uygulamalarda kullanılmak üzere takip edilmesi gerekmektedir.
- Ailelerin gelir seviyesi bağlamında yaşanan eşitsizliğin giderilmesine yönelik politikalar geliştirilmelidir. Öğrencilere sunulan ekonomik destek artırılarak, mezuniyet sonrası iş bulma gereksinimlerinin karşılanmasına yönelik önlemler alınmalıdır.
- Öğrencilerin geleceklerine ilişkin yaşadıkları belirsizliklerin giderilmesi, geleceğe daha umutlu bakabilmeleri için gerekli politik kararlar ve önlemler alınmalıdır.
- Yükseköğretim öğrencilerinin kişisel, sosyal ve akademik çerçevedeki bilgi, beceri ve tutumlarının geliştirilmesi için gerekli olan kaynakların sağlanmasıdır. Öğrencilerin gelişimlerinde ihtiyaç ve beklentilerini de göz önüne alarak üniversite ortamları yeniden yapılandırılmalıdır.

KAYNAKÇA

Atik, G. ve Yalçın, İ. (2010). Counseling needs of educational, sciences students at the Ankara University. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 1520-1526.

- Bahat, İ. (2020). *Türkiye yükseköğretiminde nitelik sorunsalı konusunda devlet üniversiteleri öğretim elemanı ve öğrenci görüşleri*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Balcı, A. (2014). Coğrafya öğretmenliği yüksek lisans programı öğrencilerinin yüksek lisanstan beklentileri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 29, 111-135.
- Barrow, J., Cox, P., Sepich, R., & Spivak, R. (1989). Student needs assessment survey: Do they predict student use of services? *Journal of College Student Development*, 30, 77-82.
- Çakmak, Ö. ve Hevedanlı, M. (2004). *Biyoloji öğretmen adaylarının kaygılarını etkileyen etmenler*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı 6-9 Temmuz 2004. Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.
- Çakmak, Ö. ve Hevedanlı, M. (2013). Eğitim ve fen edebiyat fakülteleri biyoloji bölümü öğrencilerinin kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(14), 115-127,
- Çetinsaya, G. (2014). Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye yükseköğretimi için bir yol haritası, *Yükseköğretim Kurulu Yayın No: 2014/2*.
- Çulpan, R. (1978). Bireysel ve örgütsel davranış: Beklentiler dengesi modeli. *Amme İdaresi Dergisi*, 13(2), 16-17.
- Demir, A. (1996). Üniversitedeki seçmeli ders uygulamasının öğrenciler ve öğretim üyelerince değerlendirilmesi, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2, 24-31.
- Doğan, T. (2012). A long-term study of the counseling needs of Turkish university students. *Journal of Counseling & Development*, 90, 91-96.
- Dursun, S. ve Aytaç, S. (2009). Üniversite öğrencileri arasında işsizlik kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(1), 71-84.
- Enterieva, M. ve Sezgin, F. (2016). Türki Cumhuriyetlerden Türkiye'ye Gelen Yükseköğretim Öğrencilerinin Akademik ve Sosyal Beklentilerinin Karşılama Düzeyi, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 6(1), 102-115.
- Gizir, C. A. (2005). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Problemleri Üzerine Bir Çalışma, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 196-213.
- Gizir, C. A., Gizir, S., Aktaş, M., Göçer, S., Ömür, S., Yüce, G. ve Kırık, N. C. (2010). *Mersin Üniversitesi öğrenci profili*. Mersin: Mersin Üniversitesi, SKSDB, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi, Yayın No, 1.
- Gülcan, Y., Kuştepeli, Y. ve Aldemir, C. (2002). Yükseköğretimde öğrenci doyumunu: Kuramsal bir çerçeve ve görgül bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1), 99-114.
- Güleri M. (1999). Üniversiteli ve işçi gençliğin gelecek beklentileri ve kötümserlik-iyimserlik düzeyleri. *Kriz Dergisi* 6(1), 55-65.
- İlhan, E. (2018). *Üniversitelerin lisans programlarında uygulanan çekirdek programın değerlendirilmesi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kacur, M. ve Atak, M. (2011). *Üniversite öğrencilerinin sorun alanları ve sorunlarla baş etme yolları: Erciyes Üniversitesi örneği*. [Çevrim-içi: <http://errem.erciyes.edu.tr/makaleler.html>], Erişim tarihi: 03.04. 2021.
- Kaplanoğlu, E. (2014). Muhasebe stajyerlerinin meslek mensuplarından ve meslek örgütlerinden beklentileri: Manisa ili araştırması. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 28(4), 265-284.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar İlkeler Teknikler*. Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.
- Korkmaz, E. Çiçek, C. ve Tektaş, N. (2018). *Üniversite öğrencilerinin gelecek beklentileri ve yaşam memnuniyetleri ilişkisi; Bandırma Onyedil Eylül Üniversitesi örneği*, II. International Symposium on Economics, Finance and Econometrics, December 6-7, Bandırma/Balıkesir

- Krishnan, S., & Vrcelj, Z. (2009). *International students expectations and motivations*. In 20th Annual Conference for the Australasian Association for Engineering. Australia, Adelaide, Sydney.
- Macready, C., & Tucker, C. (2011). *Who Goes Where And Why? An Overview And Analysis Of Global Educational Mobility*. Sewickley: Institute of International Education.
- Nurmi, J. E. (1989). Development of orientation to the future during early adolescence: a four year longitudinal study and two cross-sectional comparisons. *International Journal of Psychology, 24*, 195–214.
- Nurmi, J. E. (1991). How do adolescents see their future? A review of the development of futureorientation and planning. *Developmental Review, 2*, 1-59.
- Nurmi, J. E. (1994). The development of future-orientation in a life-span context. In Z. Zaleski (Ed.), *Psychology of future orientation (63–74)*. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.
- Oettingen, G. ve Mayer, D. (2002). The motivating function of thinking about the future: Expectations versus fantasies. *Journal of Personality and Social Psychology, 83*(5), 1198–1212.
- Ören, N. ve Gençdoğan B. (2007). Lise öğrencilerinin depresyon düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 15*(1), 85-92.
- Pektaş, İ. ve Bilge, A. (2007). Ege Üniversitesi Atatürk Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin problem alanlarının belirlenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8*(14), 83-98.
- Pişkin, M. (2011). Kariyer gelişim sürecini etkileyen faktörler. Binnur Yeşilyaprak (Ed.) *Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı: Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi, s43-78.
- Poole, M. E., & Cooney, G. H. (1987). Orientations to the future: a comparison of adolescents in Australia and Singapore. *Journal of Youth and Adolescence, 17*, 129–151.
- Schleicher, A. (2006). *The economics of knowledge: why education is key for Europe's success*, (Policy Brief No. 1). Brussels: Lisbon Council.
- Sundberg, N., Poole, M., & Tyler, E. (1983). Adolescents' expectations of future events - a cross-cultural study of Australians, Americans, and Indians. *International Journal of Psychology, 18*, 415–427.
- Surat, A. (2018). *2018 Öğrenci Beklenti Anketi Değerlendirme Raporu*, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Kalite Komisyonu Yayın Dizisi, Nevşehir.
- Süleymanoğlu Dinçer, R. ve Kurtuluş, B. (2020). Bölüm memnuniyetini ve mesleki beklentiyi etkileyen sosyo-ekonomik faktörler. *Uluslararası Hukuk ve Sosyal Bilim Araştırmaları Dergisi, 2*(1), 22-37.
- Şahin, İ., Şahin-Fırat, N., Zoraloğlu, Y. R. ve Açıkgöz, K. (2009). Üniversite öğrencilerinin sorunları. *e-Journal of New World Sciences Academy, 4*(4), 1435-1449.
- Şahin, İ., Zoraloğlu, Y. R. ve Fırat, N. Ş. (2011). Üniversite öğrencilerinin yaşam amaçları, eğitsel hedefleri, üniversite öğreniminden beklentileri ve memnuniyet durumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 17*(3), 429-452.
- Şimşek, H. (2010). Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki Lise Öğrencilerinin Sosyal Bütünleşme Düzeyleri ve Gelecek Beklentileri, *TÜBİTAK Projesi Sonuç Raporu. Proje No: 109K300*.
- Şimşek, H. (2012). Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki Lise Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri ve Gelecek Beklentilerini Etkileyen Faktörler, *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 5*(1), 90-109.
- Taşlıyan, M., Arı, N. ve Duzman, B. (2011). İnsan kaynakları yönetiminde kariyer planlama vekariyer yönetimi; İİBF öğrencileri üzerinde bir alan araştırması. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 3*(2). 25-33.
- Tatar, M. (2005). Öğretmen beklentisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi, 2*(2).

- Tosun, Ü. ve Güntaş, S. (2018). Üniversite öğrencilerinin kariyer beklentileri ve empati eğilimleri: KKTC Örneği, *International European Journal of Managerial Research Dergisi (EUJMR)*, 2(2), 23-38.
- Tuncer, M. (2011). Yükseköğretim gençliğinin gelecek beklentileri üzerine bir araştırma, *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(2), 935-948.
- Uras, M. ve Kunt, M. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinden beklentileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 71-83.
- Varghese, N. V. (2008). *Globalization of higher education and cross-border student mobility*. Paris: International Institute for Educational Planning.
- Varol, Ş. (1990). *Lise son sınıf öğrencilerinin kaygularını etkileyen etmenler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Williams, K., & Mcgillcuddy-De Lisi, A. (2000). Coping strategies in adolescents. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 20(4), 537- 549.
- Yalçın, S. ve Açıkgöz, İ. (2014). Sağlık bilimleri fakültesi son sınıf öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin karşılaştırılması, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(26), 259-270.
- Yıldırım, S. (2007). *Motivasyon ve çalışma yaşamında motivasyonun önemi*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Yıldız, E., Akpınar, E., Aşkar, H. ve Ergin, Ö. (2010). Yüksek lisans eğitimine yönelik öğrenci görüşleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 205-212.
- Zengin, B. ve Şengel, Ü. (2020). Üniversite öğrencilerinin gelecekleriyle ilgili kaygı ve beklentilerinin belirlenmesi, *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 435-454.